

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	0	9	2
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

25023

B.A./B.Sc. (General) 1st Semester

(2123)

HISTORY & CULTURE OF PUNJAB (In all Mediums)

Paper : History & Culture of Punjab From the Earliest Times to 1849

(Only for B.Sc.) (Common With B.Sc. Bio-Tech./B.Sc. Bio-Info./

B.Sc. Agri./B.Sc. F.D./B.Sc. M.F.T./B.Ped. 4 Yr. 1st Sem.)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— (1) Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. 1 which is compulsory. Select **ONE** question from each of the four units.

(2) For private candidates, who have not been assessed earlier for internal assessment, marks secured by them in theory paper will proportionately be increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

1. Answer any **FIVE** questions of the following in about **25-30** words each :

(i) Give information about the town planning of the Harappan Civilization.

(ii) What was the position of women in the Vedic age ?

- (iii) When and where was Lord Mahavir born ?
- (iv) Name two literary works of Kalidas.
- (v) Name two important Misldars.
- (vi) Name two important Sufi orders of Punjab.
- (vii) What was the impact of Langar on the society ?
- (viii) When and by whom was the Khalsa created ?
- (ix) Define Rakhi.
- (x) What were the duties of a Misaldar ? 5×1=5

UNIT-I

- 2. What do you know about the socio-economic life of the Harappan Age ? 10
- 3. Trace the growth of Buddhism in the Punjab. What was its impact ? 10

UNIT-II

- 4. Give an account of society and culture under the Guptas in the Punjab. 10
- 5. Critically examine the success of the Bhakti movement in the Punjab. 10

UNIT-III

- 6. Give an account of the teachings of Guru Nanak. 10
- 7. What were the causes that led to the martyrdom of Guru Tegh Bahadur ? 10

UNIT-IV

8. Give an account of the emergence of Misls in the Punjab.

10

9. (a) Mark the following places on the outline map of the Punjab :

Sanghol, Ropar, Amritsar, Machhiwara, Kiratpur and Goindwal.

6×1=6

(b) Write a brief note on any **two** places mentioned above.

2×2=4

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) कुल पाँच प्रश्न करें। प्रश्न नम्बर 1 जो कि अनिवार्य है। चार यूनिटों से प्रत्येक में से एक प्रश्न चुनें।

(2) निजी उम्मीदवारों के लिए, जिनका पहले आंतरिक मूल्यांकन के लिए मूल्यांकन नहीं किया गया है, थ्योरी पेपर में उनके द्वारा प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के बदले पेपर के अधिकतम अंकों के अनुपात में बढ़ाया जाएगा।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर लगभग 25-30 शब्दों में दें :

(i) हड़प्पा सभ्यता की नगर योजना के बारे में जानकारी दीजिए।

(ii) वैदिक युग में महिलाओं की स्थिति क्या थी ?

(iii) भगवान महावीर का जन्म कब और कहाँ हुआ था ?

- (iv) कालिदास की दो साहित्यिक कृतियों के नाम बताइये।
- (v) दो महत्वपूर्ण मिसलदारों के नाम बताइये।
- (vi) पंजाब के दो महत्वपूर्ण सूफी संप्रदायों के नाम बताइये।
- (vii) लंगर का समाज पर क्या प्रभाव पड़ा ?
- (viii) खालसा की स्थापना कब और किसने की ?
- (ix) राखी को परिभाषित करें।
- (x) मिसलदार के कर्तव्य क्या थे ?

5×1=5

यूनिट-I

2. हड़प्पा युग के सामाजिक-आर्थिक जीवन के बारे में आप क्या जानते हैं ? 10
3. पंजाब में बौद्ध धर्म के विकास का पता लगाएँ। इसका क्या असर हुआ ? 10

यूनिट-II

4. पंजाब में गुप्तों के अधीन समाज और संस्कृति का विवरण दीजिए। 10
5. पंजाब में भक्ति आंदोलन की सफलता का आलोचनात्मक परीक्षण करें। 10

यूनिट-III

6. गुरु नानक की शिक्षाओं का विवरण दीजिए। 10
7. वे कौनसे कारण थे जिनके कारण गुरु तेग बहादुर की शहादत हुई ? 10

8. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਸਿਸ਼ਟੀ ਕੇ ਉਦਭਵ ਕਾ ਵਿਵਰਣ ਦੀਯੋ। 10
9. (a) ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਰੂਪਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿਤਰ ਪਰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਕੋ ਚਿਹਿਨਤ ਕਰੋ :
ਸੰਘੋਲ, ਰੋਪੜ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸਾਈਵਾੜਾ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਔਰ ਗੋਝੰਦਕਾਲ।
 $6 \times 1 = 6$
- (b) ਉਪਰ ਉਲੇਖਿਤ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦੋ ਸਥਾਨਾਂ ਪਰ ਏਕ ਸੰਖਿਪਤ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
 $2 \times 2 = 4$

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

- ਨੋਟ :-** (1) ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।
- (2) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
- ਹੜੱਪਾ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੀ ਨਗਰ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
 - ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕੀ ਸੀ ?
 - ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
 - ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(v) ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਿਸਲਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(vi) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਫੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

(vii) ਲੰਗਰ ਦਾ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ?

(viii) ਖਾਲਸਾ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ?

(ix) ਰਾਖੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

(x) ਮਿਸਲਦਾਰ ਦੇ ਕੀ ਫਰਜ਼ ਸਨ ?

5×1=5

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਹੱਤਪਾ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

10

3. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਓ। ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ?

10

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਦਿਓ।

10

5. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

10

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਦਿਓ।

10

7. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ?

10

8. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ। 10
9. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰੋ :
- (a) ਸੰਘੋਲ, ਰੋਪੜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਅਤੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ।
6×1=6
- (b) ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਦੋ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
2×2=4